

Sygn. akt IV U 1262/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Krzywonos
Protokolant:	st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2019 r.

sprawy M. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej

na skutek odwołania M. O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

z dnia 23 lipca 2018

znak : (...)

oddala odwołanie

Sygn. akt IV U 1262/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 23 maja 2019 r.

Decyzją z dnia 23 lipca 2018 r., znak: (...), powołując się na przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz zastępującej ją ustawy z 30 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. stwierdził, że wnioskodawczyni M. O. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznymi tj. emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu oraz chorobowemu od dnia 20 maja 2013 r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podał, że w oparciu o zgromadzoną dokumentację ustalono, że M. O. zgłosiła się od 20 maja 2013 r. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego oraz do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Jako płatnik składek złożyła deklaracje rozliczeniowe za miesiące: maj 2013 r. z wykazaną podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne – 3 483,87

zł, czerwiec 2013 r. - w wysokości 9 000 zł, za miesiąc lipiec 2013 r. - 290,32 zł oraz za kwiecień 2018 r. - 370,25 zł i maj 2018 r. - 7 166,13 zł.

Od wznowienia działalności gospodarczej tj. od 20 maja 2013 r. w/w pobrała: w okresie od 2 lipca 2013 r. do 26 listopada 2013 r. - zasiłek chorobowy, od 27 listopada 2013 r. do 25 listopada 2014 r. - zasiłek macierzyński, od 26 listopada 2014 r. do 22 maja 2015 r. - zasiłek chorobowy, od 23 maja 2015 r. do 16 lipca 2015 r. - zasiłek opiekuńczy, od 17 lipca 2015 r. do 20 grudnia 2015 r. - zasiłek chorobowy, od 21 grudnia 2015 r. do 25 grudnia 2015 r. - zasiłek opiekuńczy, od 26 grudnia 2015 r. do 20 września 2016 r. - zasiłek chorobowy, od 21 września 2016 r. do 10 października 2016 r. - świadczenie rehabilitacyjne, od 11 października 2016 r. do 9 października 2017 r. - zasiłek macierzyński, od 10 października 2017 r. do 4 grudnia 2017 r. - zasiłek opiekuńczy, od 5 grudnia 2017 r. do 29 kwietnia 2018 r. - zasiłek chorobowy. Zakład podkreślał, że świadczenia z ubezpieczenia chorobowego do dnia wydania decyzji naliczane były w oparciu o podstawę wymiaru składek w wysokości 9 000 zł. Poprzednio natomiast M. O. prowadziła działalność gospodarczą od 21 grudnia 2009 r. do 30 grudnia 2011 r. i deklarowała preferencyjną podstawę wymiaru składek w minimalnych wymaganych przepisami kwotach ryczałtowych. Nie przebywała na zasiłkach.

W ocenie organu rentowego materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu wyjaśniającym, pozwala na stwierdzenie, że celowym działaniem wnioskodawczyni było uzyskanie tytułu do ubezpieczeń i korzystanie ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Czynności podjęte przez w/w nie świadczą o faktycznym i rzeczywistym wykonywaniu działalności gospodarczej, miały natomiast na celu stworzenie pozoru jej wykonywania. Zakład podkreślał, że faktyczne rozpoczęcie działalności gospodarczej i jej wykonywanie oznacza rzeczywistą działalność zarobkową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. W przypadku M. O. natomiast żaden z tych elementów nie został spełniony. Na przestrzeni od 20 maja 2013 r. w czasie trwającej 5 lat i 2 miesiące działalności gospodarczej w/w przebywała na zasiłkach chorobowych, macierzyńskich, opiekuńczych przez 5 lat. Zadeklarowała bardzo wysoką podstawę wymiaru składek z tytułu dopiero co wznowionej działalności przy jednoczesnym osiąganiu niskich dochodów. Wskazując na powyższe ZUS uznał, że wnioskodawczyni nie udowodniła, że wykonywała działalność gospodarczą i wobec posiadanych dokumentów i danych wydał przedmiotową decyzję.

M. O., reprezentowana przez pełnomocnika, złożyła odwołanie od decyzji ZUS wnosząc o jej zmianę przez stwierdzenie, że podlega ona obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 20 maja 2013 r. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Domagała się też zasądzenia na swą rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Zarzucała błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że nie prowadziła działalności gospodarczej od 20 maja 2013 r., a jedynie podjęła czynności ją pozorujące w celu uzyskania z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych korzyści niewspółmiernych w stosunku do włożonych środków. Podkreślała, że prowadziła działalność zarobkową, którą wykonywała w sposób ciągły i zorganizowany. Podjęła działania zmierzające do zorganizowania i prowadzenia działalności, pozyskała kontakty i klientów i świadczyła dla nich usługi. Na powyższą okoliczność wносиła o przesłuchanie świadków. Wskazała nadto, że działalność przez nią prowadzona była przedmiotem kontroli ZUS we wrześniu 2013 r. i nie stwierdzono wówczas żadnych nieprawidłowości. Następnie organ wszczął postępowanie kontrolne w maju 2018 r. badając te same aspekty i dokonał odmiennej interpretacji tych samych faktów. Dodała jeszcze, że ZUS nie kwestionował orzeczeń lekarskich, na podstawie których zwróciła się o wypłatę świadczeń.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Odział w J. wniósł o jego oddalenie wskazując na przepisy i przyczyny identyczne z podanymi w uzasadnieniu kwestionowanej decyzji. Raz jeszcze podkreślił, że działalność gospodarcza została przez M. O. podjęta jedynie dla pozoru, a celowym działaniem było uzyskanie tytułu do ubezpieczeń i zadeklarowanie wysokich podstaw wymiaru składek dla uzyskania wysokich świadczeń. Zdaniem ZUS, wszystkie czynności podjęte przez odwołującą się miały na celu jedynie charakter pozorowanych, a żaden z elementów definicji działalności gospodarczej nie został spełniony.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. O., z wykształcenia kosmetyczka, w okresie od 21 grudnia 2009 r. do 30 grudnia 2011 r. prowadziła działalność gospodarczą. Następnie od 31 grudnia 2011 r. do 19 maja 2013 r. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w KRUS z mocy ustawy. Małżonek w/w - A. O. będący rolnikiem, przejął salon kosmetyczny po żonie.

Z dniem 20 maja 2013 r. wnioskodawczyni wznowiła działalność gospodarczą w formie usług sprzątanania pod nazwą P. M. O.. W tym czasie w/w była w ciąży. Od 6 maja 2013 r. posiadała zaświadczenie o niezdolności do pracy, wystawione przez lekarza T. K. (1). Nie przedstawiła jednak zwolnienia lekarskiego w ZUS.

Powyzsza działalność stanowiła tytuł zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w tym dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego oraz do ubezpieczenia zdrowotnego od 20 maja 2013 r. Wnioskodawczyni zdecydowała się zadeklarować podstawę wymiaru składek w wysokości 9 000 zł. Jako płatnik składek złożyła deklaracje rozliczeniowe za miesiące: maj 2013 r. z wykazaną podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne – 3 483,87 zł, czerwiec 2013 r. - w wysokości 9 000 zł, za miesiąc lipiec 2013 r. – 290,32 zł oraz za kwiecień 2018 r. – 370,25 zł i maj 2018 r. – 7 166,13 zł.

M. O. nie podpisywała umów o świadczenie usług, umawiała się ustnie na wykonanie usługi sprzątanania. Wykonała jednorazowe usługi dla Spółki (...) dla Firmy Handlowej A (...), Firmy Handlowo – Usługowej (...), za co otrzymała wynagrodzenie w wysokości od 1 000 zł do 1 500 zł.

Od 2 lipca 2013 r. w/w stała się niezdolna do pracy. W okresie od 2 lipca 2013 r. do 26 listopada 2013 r. pobrała zasiłek chorobowy, od 27 listopada 2013 r. do 25 listopada 2014 r. – zasiłek macierzyński, od 26 listopada 2014 r. do 22 maja 2015 r. – zasiłek chorobowy, od 23 maja 2015 r. do 16 lipca 2015 r. – zasiłek opiekuńczy, od 17 lipca 2015 r. do 20 grudnia 2015 r. – zasiłek chorobowy, od 21 grudnia 2015 r. do 25 grudnia 2015 r. – zasiłek opiekuńczy, od 26 grudnia 2015 r. do 20 września 2016 r. – zasiłek chorobowy, od 21 września 2016 r. do 10 października 2016 r. – świadczenie rehabilitacyjne, od 11 października 2016 r. do 9 października 2017 r. – zasiłek macierzyński, od 10 października 2017 r. do 4 grudnia 2017 r. – zasiłek opiekuńczy, od 5 grudnia 2017 r. do 29 kwietnia 2018 r. – zasiłek chorobowy.

ZUS w maju 2018 r. wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie podlegania przez M. O. ubezpieczeniom społecznym w związku z wykonywaną działalnością gospodarczą. W toku postępowania uzyskał z Urzędu Skarbowego w D. informację, że z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej Pani M. O. wykazała w zeznaniu podatkowym:

- za rok 2013 przychód/dochód 5 000 zł,
- za rok 2014 przychód/dochód 0,00 zł,
- za rok 2015 przychód/dochód 0,00 zł,
- za rok 2016 przychód/dochód 0,00 zł,
- za rok 2017 przychód/dochód 0,00 zł.

Po zakończeniu postępowania wyjaśniającego ZUS w dniu 23 lipca 2018 r. wydał decyzję zaskarżoną w sprawie.

(dowód: zeznania wnioskodawczyni k. 74b, zeznania świadka A. O. k. 74, zeznania świadka A. D. k. 45b, zeznania świadka P. O. k. 45b, zeznania świadka W. D. k. 45b, pismo KRUS k. 56, pismo T. K. k. 64, dokumentacja w aktach ZUS)

Powyzszych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o osobowe źródła dowodu, w szczególności twierdzenia wnioskodawczyni oraz zeznania świadków przesłuchanych w sprawie na okoliczność świadczenia usług przez M. O., ich częstotliwości i uzyskanego dochodu.

Okoliczności w sprawie istotne Sąd ustalił także w oparciu o dowody z dokumentów przedłożonych w toku postępowania przez strony, nadesłanych na wezwanie Sądu przez podmioty trzecie oraz zalegających w aktach organu rentowego, których wiarygodność i treść nie budziła wątpliwości.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie organ rentowy, w zaskarżonej decyzji, zakwestionował fakt podlegania przez M. O. jako osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązkowym ubezpieczeniom społecznymi tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 20 maja 2013 r. wskazując, że działalność ta została przez wnioskodawczynię założona jedynie dla pozorów. W ocenie ZUS brak jest wiarygodnych dowodów na potwierdzenie rzeczywistej działalności zarobkowej w/w, wykonywanej w sposób ciągły i zorganizowany. Celowym natomiast, zdaniem organu rentowego, działaniem wnioskodawczyni było uzyskanie tytułu ubezpieczeń a następnie zadeklarowanie wysokich podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia po to by w przyszłości uzyskać wysokie świadczenia.

Zgodnie z treścią przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 300) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące działalność pozarolniczą od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności (art. 6 ust. 1, pkt 5, art.12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 tej ustawy).

Wpis działalności gospodarczej do prowadzonej przez upoważniony organ ewidencji działalności gospodarczej nie tylko legalizuje wykonywanie działalności gospodarczej, ale też wyznacza czasowe granice bycia przedsiębiorcą, stwarza domniemanie prowadzenia objętej wpisem działalności. Nie można oczywiście wykluczyć możliwości obalenia przez osobę zainteresowaną tego domniemania przez wykazanie udokumentowanej i uzasadnionej przerwy w faktycznym prowadzeniu tej działalności bądź nie rozpoczęcia w ogóle jej prowadzenia.

Definicja działalności gospodarczej obowiązująca w okresie objętym zaskarżoną decyzją zawarta została w ustawie z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2168). Zgodnie z jej brzmieniem działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopaliny ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Powołana ustawa uchylona została z dniem 30 kwietnia 2018 r. Nowo wprowadzona regulacja – ustawa z 6 marca 2018 r. (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 646) Prawo przedsiębiorców w art. 3 nakazuje rozumieć pod pojęciem działalności gospodarczej zorganizowaną działalność zarobkową, wykonywaną we własnym imieniu i w sposób ciągły. Powielono zatem założenie, że normatywna definicja działalności gospodarczej jest zbudowana na podstawie czterech przesłanek konstytutywnych: zorganizowanie, zarobkowość, wykonywanie działalności we własnym imieniu oraz ciągłość. Dlatego zarówno orzecznictwo, jak i wszelkie interpretacje urzędowe, wydane na gruncie przywołanego przepisu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, podobnie jak bardzo bogate piśmiennictwo, zachowują swą aktualność w stosunku do art. 3 Prawa przedsiębiorców w zakresie, w jakim tyczą się tych przesłanek.

Z powyższych rozważań wynika, że rozpoczęcie działalności gospodarczej polega na podjęciu w celu zarobkowym działań określonych we wpisie do ewidencji działalności gospodarczej lub koncesji przy czym to sam przedsiębiorca decyduje o rozmiarach swojej aktywności w wykonywaniu działalności gospodarczej.

Jak ustalono w sprawie M. O. od dnia 6 maja 2013 r. przebywała na zwolnieniach lekarskich. Wydanie takiego dokumentu – zwolnienia, zaświadcza o niezdolności osoby do wykonywania pracy. Poza zakresem oceny pozostaje fakt nieprzestawienia zaświadczenia w organie ubezpieczeniowym – ZUS, celem wypłaty zasiłku. W tym okresie zasiłek chorobowy jest świadczeniem z ubezpieczenia społecznego rekompensującym zarobek utracony przez ubezpieczonego wskutek jego niezdolności do pracy spowodowanej chorobą lub innym zdarzeniem zrównanym z chorobą. "Niezdolność do pracy wskutek choroby" jest pojęciem prawnym, oznaczającym rodzaj chronionego ryzyka ubezpieczeniowego, jest pojęciem złożonym z elementu biologicznego (choroby) i ekonomicznego, czyli określonego wpływu stanu zdrowia na zdolność do pracy, wywołującego skutek ekonomiczny w postaci utraty zarobku. O niezdolności tej decydują m.in. określony stan chorobowy, stopień jego nasilenia oraz charakter wykonywanej pracy (wyrok SA w Poznaniu z dnia 24 kwietnia 1996 r., III AUr 42/96, Pr. Pracy 1997, nr 8, s. 43).

Fakt, iż wnioskodawczyni według zaświadczeń lekarskich była niezdolna do wykonywania pracy wskazuje, iż faktycznie nie mogła podjąć wykonywania działalności gospodarczej w pełnym tego słowa znaczeniu. Wykonywała czynności pozorujące działalność – ustnie z gronem znajomych umówiła się na wykonanie pojedynczych usług. Świadkowie podali, iż w/w wykonała dla nich jednorazowe usługi sprzątnięcia osiągając z tego pewien dochód. Jednakże jej intencją nie było prowadzenie działalności gospodarczej przy wypełnieniu koniecznych jej przesłanek jak: zorganizowanie, zarobkowość, wykonywanie działalności we własnym imieniu oraz ciągłość. M. O. miała świadomość, że stan jej zdrowia – przebieg ciąży jest przeciwwskazaniem do pracy i spowoduje dalszą i długotrwałą niezdolność do jej świadczenia.

Dlatego początkowo nie przedstawia w ZUS zwolnień chorobowych, pozoruje wykonywanie działalności gospodarczej, zgłasza się do ubezpieczeń społecznych, deklaruje bardzo wysoką podstawę wymiaru składek ubezpieczeniowych – 9 000 zł, i po miesiącu „prowadzenia działalności gospodarczej” od 2 lipca 2013 r. przedstawia w ZUS zwolnienie chorobowe stwierdzające jej niezdolność do pracy.

W przekonaniu Sądu Okręgowego powyższe wskazuje, że wnioskodawczyni nie miała zamiaru prowadzenia zawodowej działalności gospodarczej w zorganizowany sposób, ciągły i w celach zarobkowych. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2001 r., w sprawie II UKN 428/00 stwierdzono, iż rozpoczęcie działalności gospodarczej polega na podjęciu w celu zarobkowym działań określonych we wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, a nie tylko na stworzeniu formalnych ram jej prowadzenia. Same formalne przejawy uzewnętrznienia prowadzonej działalności nie rodzą jeszcze obowiązku ubezpieczenia społecznego. Sąd Okręgowy podziela też pogląd wyrażony w judykaturze, a sprowadzający się do stwierdzenia, iż o prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej można mówić wyłącznie wówczas gdy ma ona charakter ciągły i zorganizowany - art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej- art. 3 Prawo przedsiębiorców oraz gdy nastąpiło już jej rozpoczęcie. Działalność jest prowadzona od momentu dokonania pierwszej czynności w obrocie gospodarczym, która jest bezpośrednio i wprost związana z przedmiotem działalności gospodarczej, którą, co istotne, dany przedsiębiorca chce wykonywać.

Sąd Okręgowy podziela argumentację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji i prezentowaną w toku postępowania sądowego, iż M. O. od dnia 20 maja 2013 r. zarejestrowała pozarolniczą działalność gospodarczą, nie w celu faktycznego jej wykonywania, lecz pozornie w celu uzyskania tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu chorobowemu, zaś zadeklarowanie wysokiej podstawy wymiaru składek, nieadekwatnej do wykazanych przychodów, miało na celu uzyskanie wysokich świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w związku z ciążą i urodzeniem dziecka. Jej rzeczywistą wolą był brak zamiaru prowadzenia działalności gospodarczej i wywołanie innych, ukrytych skutków prawnych – tytułu ubezpieczenia i wysokich świadczeń.

Podkreślić należy w tym miejscu, że na rozstrzygnięcie w sprawie nie miał wpływu fakt, że odwołująca rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej w czasie ciąży. W tym względzie Sąd Okręgowy podziela ugruntowany już w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że samo rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej w okresie ciąży nie jest w żadnym zakresie sprzeczne z prawem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2014 r., I UK 235/13 lex nr 1444493). Ponadto oznaczałoby dyskryminowanie tej grupy społecznej ze względu na stan zdrowia oraz płeć i jako takie byłoby niedopuszczalne w świetle art. 32 ust 2 Konstytucji RP. Tego typu działania są sprzeczne również z zasadami współżycia społecznego, które wprost sprzeciwiają się społecznemu odrzuceniu czy też wykluczeniu zawodowemu kobiet w ciąży (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21 stycznia 2014r., sygn. akt: III AUa 794/13 lex nr 1428029).

Odpowiadając jeszcze na wątpliwości ZUS zawarte w decyzji, zauważyć należy, że określenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ustawodawca pozostawił osobom prowadzącym pozarolniczą działalność, stanowiąc w art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla takich podmiotów stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku. W konsekwencji w przypadku

tych ubezpieczonych obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ich wysokość nie są powiązane z osiągniętym faktycznie przychodem, lecz wyłącznie z istnieniem tytułu ubezpieczenia i zadeklarowaną przez ubezpieczonego kwotą, niezależnie od tego, czy ubezpieczony osiąga przychody i w jakiej wysokości (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 września 2017 r. I UK 341/16 lex nr 2397628). Dlatego też wysokość uzyskanych przez M. O. dochodów pozostaje w sprawie bez znaczenia.

Mając na uwadze poczynione ustalenia i ich prawną ocenę oraz treść powołanych przepisów, Sąd w myśl art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił złożone przez M. O. odwołanie.